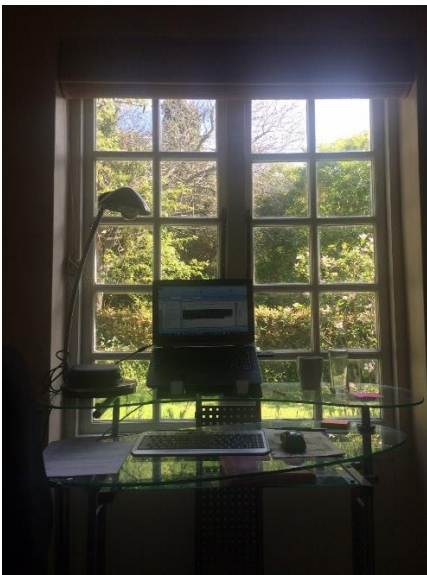

Reisebrev fra Cape Town

Nå har jeg en uke igjen av et fantastisk seks måneders opphold i Cape Town, Sør-Afrika. Jeg dro hit rett før jul sammen med familien min. I tillegg til å nyte god mat og drikke, gå på fjellturer og surfe i bølgene, har jeg fått ro til å skrive og ro til å fordype meg i litteratur. Selv om Cape Town har veldig mye å by på så er det utrolig hva det å komme seg bort fra hverdagen hjemme kan gjøre for roen i arbeidet med doktorgraden.

Jeg har stort sett jobbet hjemmefra. Vi leier et hus med et ekstra soverom som har vært mitt kontor. Sånn ser det ut:

Min største bekymring før vi skulle ned hit var om ungene ville trives på skolen. For hvis de ikke gjorde det visste jeg at det ville bli vanskelig å konsentrere seg om koding, analyse og teori. Heldigvis har det gått veldig bra, over all forventning egentlig. Vi valgte å bo i et område av Cape Town som er kjent for å ha gode skoler, og ungene går på en Montessoriskole. Vi har blitt tatt så godt imot der og jeg har virkelig fått sansen for Montessoripedagogikken. Jeg har alltid vært stor fan av den norske enhetsskolen, men jeg må innrømme at jeg er litt spent på hvordan det blir for eldstejenta å komme tilbake til den nå. På Montessoriskolen her nede går de sammen tre årskull i hver klasse, fordi at alle barn lærer ulikt og har ulik progresjon. Dessuten legger de opp til at barna skal hjelpe og lære av hverandre. Dette har passet veldig bra for mine barn, i alle fall.

Sør-Afrika er et land med store utfordringer, mye som følge av apartheid. Noen ganger går jeg rundt og tenker på hvordan det hadde vært her hvis apartheid aldri hadde blitt innført. Det var

rasisme og «whites only»-områder lenge før 1948, og uten apartheid hadde det med stor sannsynlighet likevel vært rasisme i dag, fattige bydeler, segregering og så videre. Men med apartheid ble det så voldsomt, så ekstremt, at det nesten ikke er til å fatte. Cape Town er en by med en stor andel farga befolkning, en fellesbetegnelse på de som ikke er hvite (europere) og ikke svarte (bantu). Dette inkluderer en miks av de som stammer fra urbefolkningen her (khoi og san), asiater, hvite og svarte. De som ble klassifisert som farga under apartheid ble flytta til townshiper som ble etablert lenger fra byen enn der de ofte bodde og jobba, da områdene de bodde i ble erklært for «whites only». Området vi bor i var et multikulturelt område før apartheid, med mange farga men også hvite og svarte som bodde sammen. Det var et ganske fattig område, men det var mye kultur og mye samhold. Under apartheid ble det et «whites only»-område. Nå er det en vanlig suburb. De farga townshipene er i dag preget av enormt mye vold, i stor grad på grunn av gjengkultur og dophandel. Cape Town ranker høyt på lista over de mest voldelige byene i verden, men mye av volden skjer i townshipene og ikke her vi bor, så volden er usolidarisk fordelt kan man si. Men det er et voldelig samfunn her, noe tiår med undertrykkende apartheid må ta sin del av skylda for. I tillegg til de farga townshipene som ble etablert under apartheid bor det tusenvis av mennesker i uformelle bosetninger. De fleste av disse er svarte. De har stort sett kommet flyttende etter apartheid, da de under apartheid ikke hadde lov til å bo i Western Cape-provinsen i det hele tatt.

I dette forskjellssamfunnet er det meget vanskelig å skape en enhetsskole med like muligheter for alle barn og unge. Kvaliteten på skolene varierer enormt, og går du hele skolegangen din på skoler i for eksempel Khayelitsha (svart township/uformell bosetning) er sjansene dine for å komme inn på høyere utdanning mye lavere enn om du har gått på skoler i «hvitere» områder. De har et slags nærskoleprinsipp her, med kvoter for de som bor så og så nærme en skole. Så hvor du får gått på skole henger sammen med hvor du bor, men også økonomi da mange skoler har skolepenger. I tillegg er transport dyrt, og de fattigste barna er de som bor lengst unna de gode skolene, mye takket være apartheid. Skolene i de farga townshipene er preget av volden der. De fleste barna i disse områdene har sett noen bli drept, og dette gjør at de sliter med å følge med på skolen. Dessuten har det vært episoder med skyting utenfor skoler så noen tør ikke gå på skolen i det hele tatt. Men Cape Town har også mange veldig gode skoler og de har det best ranka universitetet i Afrika, men i tillegg altså store utfordringer som det er vanskelig å se gode løsninger på.

Her er et bilde fra en barnehage i den uformelle bosetningen Nkanini som er en del av Khayelitsha. Bygningene er av skur, som dere ser, som resten av Nkanini også er. Nkanini fikk strøm i 2011, men har veldig dårlige vann- og

sanitærtjenester. Det er offentlige toaletter utplassert, men det er farlig å gå dit på nettene. Barnehagen har noen «hyttedoer».

South African College of Music (SACM) er en del av University of Cape Town (UCT). UCT ligger i en skråning oppover mot fjellet. Fra upper campus har du utsikt utover byen. Her er et bilde hvor jeg har bygningene i ryggen sånn at dere også kan nyte utsikten.

Siden i fjor har det pågått studentprotester på universiteter i Sør-Afrika. Det begynte med #RhodesMustFall-kampanjen i mars i fjor som i utgangspunktet handlet om å få fjernet statuen av Cecil Rhodes som stod på UCT (og som ble fjernet) og som fort spredde seg som en kampanje for å «dekolonisere» universitetene og utdanningen. Mens vi har vært her nede har studentprotestene blant annet handlet om #FeesMustFall (skolepenger for universitet har økt kraftig i det siste), og mangelen på, og fordelingen av, studentboliger. I januar ble det satt opp et skur på campus som en del av protestene, hvorpå universitetet svarte med å flytte skuret fordi de mente det stod i veien. Dette førte til at noen studenter brente malerier og satte fyr på en buss. Disse kampanjene har spredd seg til mange andre universiteter i Sør-Afrika.

At det er diskriminering og enorme forskjeller i utdanningssektoren er det ikke tvil om, men noen faglige ansatte på UCT bekymrer seg også over at protestene går ut over undervisning og muligheter for å avlegge eksamener. UCT har også vært stengt en periode som følge av dette, og studenter har fått utdanningen forsinket med et semester. Professoren på SACM som jeg har hatt kontakt med var meget oppgitt over dette, og hun uttrykte også bekymring overfor kvaliteten ved universitetet fordi det de senere årene har blitt bestemt (fra ledelsen ved universitetet) at studentene skal være mer tilstede på møter og involvert i utforming av studier. Hun stilte seg kritisk til om bachelorstudenter har den nødvendige kompetansen til dette. Akkurat det kommer vel også an på hva slags skolegang de har før de begynner på universitetet, jamfør hva jeg diskuterte tidligere. Det er kulturforskjeller overalt, men igjen: det blir så ekstremt her nede med Sør-Afrikas historie.

Jeg har også besøkt en musikk-skole her, eller 'music centre' er det egentlig fordi «det er ikke skole, det er en fritidsaktivitet» som rektoren sa. Det fikk meg til å reflektere over begrepet 'kulturskole' hjemme... Burde det også vært et senter? Eller prøver man å styre den norske kulturskolen i en retning ved å bruke 'skole'? I Norge er dette så innarbeidet at få reflekterer over det, men det har oppstått misforståelser når jeg i utlandet har snakket om den norske 'municipal school of music and performing arts', hvor jeg har måttet forklare at dette er en 'after curriculum activity'. Uansett, dette musikk-senteret er interessant fordi det er drevet av provinsen (som fylke hjemme), altså av Western Cape Education Department. Beau Soleil Music Centre som det heter, ble startet i 1982 for å imøtekomme behovet for spesialisert instrumentalopplæring i Cape Town. Dette er det første i landet, nå er det også to til, men alle

er i Western Cape. Det er også tre tilsvarende arts centres i Western Cape. Departementet betaler lærernes lønninger, resten (som instrumenter, vedlikehold etc.) må de skaffe penger til på annen måte. I 1982 var det apartheid, og skolen bærer fremdeles preg av å ikke være for barna i townshiper og uformelle bosetninger. De har riktignok et 'development project' hvor barn fra Khayelitsha kan få gratis instrumentalopplæring på lørdager. Dette prosjektet er noe departementet krever at de har, men som de ikke får penger til. Pengene til dette kommer fra stiftelser. Med de midlene og lokalene de har nå, har de bare plass til 60-80 på dette prosjektet. Men alle monner drar, kanskje? For de ordinære elevene er det undervisning to ganger i uka, både individuell opplæring og samspill. Og det er mye billigere å gå på denne skolen enn å ta privattimer. Nivået er bra og lærerne er pedagogisk utdanna (noe departementet krever), og de enten jobber eller har jobba som musikere ved siden av undervisningen.

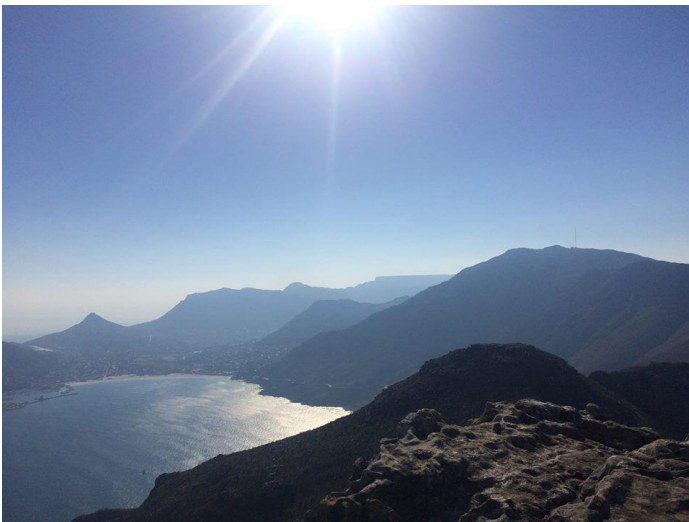
Vi har vært her i snart seks måneder, og dermed har vi feiret både jul og 17. mai her. Vi er ikke de eneste norske i Cape Town, og her er et bilde fra 17. mai feiring med norskeforeningen. Vi hadde strålende vær og både korpsmusikk, pølser og vafler. Bunadene hadde vi lagt igjen hjemme i Norge, da koffertene var fulle nok som de var da vi dro.

Cape Town er en fantastisk by, alt er i nærheten. Skulle du ønske å gå på museum eller en konsert er det en svipptur inn til bykjernen. En skogstur eller en fantastisk fjelltur bare et steinkast unna. Og så strendene, da. Vannet er ikke veldig varmt, men der er vakre langgrunne sandstrender, supre surfemuligheter (ikke det at jeg surfer, altså) og koselig barnevennlig pingvinstrand med vassekte pingviner som svømmer rundt deg. Halvåret har vært topp, men nå gleder jeg meg også til den norske sommeren med lange lyse kvelder og til å møte familie, venner og kollegaer igjen. Man trenger slike avbrekk, men man trenger også det man tar et avbrekk fra. Legger ved et par bilder fra fjellturer.

Lion's head, Sea Point i bakgrunnen.

Utsikt fra Chapman's Peak.

Tusen takk til NAFOL som gjorde dette oppholdet mulig.

Hilsen Anne